

УДК 336.221

ШЛЯХИ РЕФОРМУВАННЯ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ ПОВОЄННОЇ УКРАЇНИ

Автор – Олександр Шишков¹, студ. гр. ООЗ-22мп
Науковий керівник – доц. каф. девелопменту нерухомості,
обліку та маркетингу Тетяна Загорельська²

¹12466403.shyshkov@pgasa.dp.ua, ²zahorelska.tetiana@pdaba.edu.ua

Придніпровська державна академія будівництва та архітектури

Сьогодення в Україні характеризуються складною політико-економічною ситуацією. Завдяки несприятливим соціально-економічним умовам, які виникли внаслідок російського вторгнення, зростає дефіцит фінансових ресурсів держави, який на 80 % наповнюється за рахунок сплати податків. Збереження суверенітету і територіальної цілісності держави, а також відновлення обороноздатності України, вимагає дієвих заходів, спрямованих на фінансування потреб оборони повоєнної України. зумовлює до пошуку нових шляхів наповнення доходної частини бюджету. Саме тому, реформування податкової системи є надзвичайно важливим в контексті відновлення України після війни.

Вже з перших тижнів, війна перекроїла податкову систему України. Після введення на території України правового режиму воєнного стану Верховна Рада України в котрий раз вносила зміни до податкового законодавства. Це пов'язано з тим, що адміністрування податків є занадто забюрократизованим, податкова система України є дуже складною і непрозорою, знаходиться в стані перманентних змін. Так, протягом 2011–2020 рр. до ПКУ було внесено змін і доповнень 155 законами України [4]. Крім ПКУ, питання оподаткування також регулюється ще й чисельними підзаконними нормативно-правовими актами, Указами Президента, постановами й розпорядженнями КМУ. Все це викликає купу розбіжностей в тлумаченні багатьох податкових нововведень, негативно впливає на виконання податкових зобов'язань платниками податків, а також і на роботу співробітників податкової служби. Тому, зважаючи на потреби воєнного часу, влада пішла на безпрецедентне зниження або й скасування низки податків для належного підтримання функціонування української економіки.

У березні 2022 року президент України Володимир Зеленський доручив Уряду максимально послабити податки на час війни та розробити податкову модель для післявоєнної розбудови. У відповідності з цим дорученням у березні 2022 року Верховна Рада ухвалила рішення про часткове зниження податкового навантаження на бізнес, зокрема

зменшення ПДВ на паливо з 20 % до 7 %, скасування акцизів на пальне, звільнення на час дії воєнного стану підприємців від сплати Єдиного соціального внеску, а також про добровільність сплати Єдиного податку для суб'єктів підприємницької діяльності, що належать до 1-ої та 2-ої груп спрощеної системи оподаткування. Одне з ключових рішень – можливість для малого й середнього бізнесу сплачувати Єдиний податок за ставкою 2 % від доходів [4]. Норма стосується і ФОПів, і юридичних осіб з 3-ої групи оподаткування, якщо їхній річний оборот не перевищує 10 мільярдів гривень.

Проте, вже зараз Міністерство фінансів України готує законопроект про скасування 2 % податку для підприємців та повернення з 1 липня фізичних і юридичних осіб 3-ої групи оподаткування до довоєнних ставок [3]. Документ стосується більше 313 тисяч підприємців, серед яких понад 53 тисячі юридичних осіб, які перейшли на сплату єдиного податку за ставкою 2 %. Незважаючи на те, що державний бюджет недоотримав не менш як 7 мільярдів гривень, це сприяло адаптації бізнесу на час війни, дозволило врятувати тисячі підприємств від закриття і банкрутств та зберегти мільйони робочих місць.

Підготовлений Мінфіном законопроект також передбачає скасування з 1 липня 2023 року дії таких податкових пільг [3]:

- можливість для ФОПів 1-ої і 2-ої груп не сплачувати єдиний податок;
- мораторій на проведення документальних перевірок;
- відсутність штрафних санкцій за невикористання касових апаратів (реєстраторів розрахункових операцій);
- відсутність штрафних санкцій за порушення податкового законодавства.

Для забезпечення успіху повоєнного відновлення Україні потрібна податкова реформа, яка має розпочатись заздалегідь. Вважаємо, що перш ніж здійснювати податкову реформу після війни, варто дослідити наслідки цих преференцій, що введені під час воєнного стану, на перспективу.

Серед тих, хто перейшов на спрощену систему оподаткування зі сплатою податку за ставкою 2 %, була фактично вся ігрова індустрія [1]. Цей перехід коштував бюджету 64,6 млн. на рік. Тому цілком справедливо, що 12.01.23 року Законом України № 2876-IX було повернуто обмеження щодо заборони перебування на спрощеній системі оподаткування суб'єктам господарювання, які здійснюють діяльність з організації, проведення азартних ігор, лотерей (крім розповсюдження лотерей), парі (букмекерське парі, парі тоталізатора) [2].

Стосовно економічної доцільності існування пільгового податку 2 %, є різні оцінки. З одного боку, він відіграє позитивну роль для утримання на плаву багатьох вітчизняних підприємств, з іншого скорочує надходження